

Vart vänder jag mig?

Information om samhällets hjälpmöjligheter
vid neurologisk sjukdom och skada

Råd- och stödenheten på
Neurologiska kliniken, Karolinska Universitetssjukhuset

Denna skrift kan beställas från:

Råd- och stödenheten
Karolinska Universitetssjukhuset
Huddinge, R 43
141 86 Stockholm

Tfn 08-585 872 18

©Råd- och stödenheten,
Karolinska Universitetssjukhuset, 2014.
Elfte upplagan.

INNEHÅLL

FÖRORD TILL ELFTE UPPLAGAN.....	4
2. PATIENTRÄTTIGHETER I VÅRDEN.....	5
3. VÅRDGARANTI	6
3.1 Vård och kontakter	6
3.2 Vårdgaranti.....	6
3.3 Vårdval.....	6
4. ERSÄTTNING VID SJUKDOM/SKADA.....	7
4.1 Sjukpenning.....	7
4.2 Aktivitetsersättning och sjukersättning	7
4.3 Handikappersättning.....	8
4.4 Assistansersättning	8
4.5 Hemvårdsbidrag	9
4.6 Hemsjukvårdsbidrag.....	9
4.7 Ersättning vid arbetsskada.....	10
4.8 Närståendepenning	10
4.9 Försörjningsstöd	10
5. TANDVÅRDSSUBVENTIONER.....	11
5.1 Tandvård som Försäkringskassan ersätter.....	11
5.2 Tandvård som Landstinget ersätter	12
6. MEDICINSK REHABILITERING.....	13
6.1 Teambaserade rehabiliteringsinsatser	13
6.2 Vårdval rehabilitering	14
6.3 Sjukgymnaster med inriktning mot neurologi.....	14
7. ARBETSLIVSINRIKTAD REHABILITERING	14
7.1 Arbetsrehabiliteringskedja	14
7.2 Rehabiliteringsersättning. Arbetshjälpmedel	15
7.3 Rehabilitering för funktionshindrade med arbetshandikapp	15
7.4 Arbetsförmedling Unga Funktionshindrade.....	15
8. HABILITERING.....	16
9. HJÄLPMEDEL OCH TJÄNSTER.....	16
9.1 Hjälpmedel	16
9.2 Kläder för funktionshindrade	17
9.3 Taltjänst.....	17
9.4 Kostnadsfri nummerupplysning	17
9.5 Råd och stöd vid sexuella problem	17
9.6 Offentliga toaletter	18
10. PERSONLIG HJÄLP	18
10.1 Hemhjälp	18
10.2 Trygghetslarm	18

10.3 Ledsagarservice	18
10.4 Kontaktperson	18
10.5 Personlig assistent	19
10.6 Avlösarservice	19
10.7 Anhörigcentral	19
10.8 Daglig verksamhet	19
10.9 Korttidsvård. Växelvård	19
10.10 Vård- och omsorgsboende	19
11. AVANCERAD SJUKVÅRD I HEMMET, ASIH	20
12. GOD MAN/FÖRVALTARE	20
12.1 God man	20
12.2 Förvaltare	20
13. BOSTADSFRÅGOR	21
13.1 Bostäder med särskild service	21
13.2 Seniorboende	21
13.3 Förtur till bostad	21
13.4 Bostadsanpassningsbidrag	21
13.5 Kommunalt bostadsbidrag för funktionshindrade (KBH)	21
13.6 Bostadstillägg	21
13.7 Bostadsbidrag	21
14. RESOR/FÄRDMEDEL	22
14.1 Färdtjänst, särskild kollektivtrafik	22
14.2 Sjukresor	23
14.3 Riksfärdtjänst	24
14.4 Parkeringsstillstånd för rörelsehindrade och Trängselskatt	24
14.5 Bilstöd	24
14.6 Bilanpassning via Hjälpmedelscentralen	25
14.7 Utlandsresor	26
15. HÖGKOSTNADSSKYDD	26
16. FÖRSÄKRINGSSKYDD	27
17. FONDMEDEL	28
18. PATIENTFÖRENINGAR OCH BOSSE-RÅD, STÖD & KUNSKAPSCENTER	28
18.1 Patientföreningar	28
18.2 BOSSE - Råd, Stöd & Kunskapscenter	29
19. FÖRFRÅGNINGAR, SYNPUNKTER OCH KLAGOMÅL	29
20. INTERNETADRESSER	30
22. SIDOR FÖR EGNA ANTECKNINGAR	33

Förord till elfte upplagan

Denna sammanställning vänder sig i första hand till personer i Stockholms län med neurologiska sjukdomar/skador. Den är även användbar för närstående och personal. Denna elfte upplaga bygger på aktuell information från berörda myndigheter. Vi har i skrivande stund uppdaterat informationen. Detta är ett område där det sker förändringar snabbt så viss information kan vara inaktuell.

Den uppdaterade sammanställningen har gjorts på Råd- och stödenheten av kurator Margareta Klaman och sekreterare Liselotte Johansson.

Huddinge oktober 2014

Kerstin Åkerlund
Sektionschef

1. INLEDNING

En neurologisk sjukdom/skada medför ofta att livssituationen plötsligt och påtagligt påverkas och förändras. Många viktiga livsområden berörs. Det finns i vårt samhälle en bred nationell enighet om att begränsa effekterna av dessa så långt som möjligt. Sveriges riksdag och regering har ställt sig bakom FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning. Dessa regler syftar till att samhället ska eftersträva att tillförsäkra personer med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet och även vara ett redskap för att göra samhället mer tillgängligt för alla. Vidare syftar reglerna till att tillförsäkra sjuka och funktionshindrade ekonomisk och social trygghet genom lagstiftning, ekonomisk politik och samordning. Olika stödsystem i vårt samhälle verkar för att dessa målsättningar ska uppnås i praktiken.

2. PATIENTRÄTTIGHETER I VÅRDEN

Bland viktiga patienträttigheter kan följande nämnas:

- All vård och behandling ska planeras och genomföras i samråd vårdgivare – vårdtagare. Man har också rätt att få begriplig information om sin sjukdom och aktuell behandling.
- Man har rätt att framföra egna önskemål om behandling eller vård till sin läkare. Läkaren är dock den som slutligt avgör om önskad vård är medicinskt motiverad och i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Man har rätt att säga nej till vård och behandling, och kan också avbryta pågående behandling och lämna sjukhuset eller vårdinrättningen när man vill. Men då kan läkare givetvis inte ansvara för följderna av detta val.
- Man har rätt att få se sin journal. Journalen tillhör vården, men man kan begära att få en kopia på önskade handlingar.
- Rätten till ”Second opinion” finns. Vid livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada kan hälso- och sjukvården vara skyldig att ge möjlighet till att diskutera den egna sjukdomen och behandlingen med ytterligare en läkare.
- Via Vårdgarantin garanteras man snar tillgång till kontakt med vården.
- Aktuella väntetider i vården kan man få uppgifter om på nätet.

- Många kvalitetsregister är offentliga och också tillgängliga på nätet.
- Vid problem med vårdkontakter finns även externa instanser för patient-synpunkter och klagomål. Se punkt 19.

3. VÅRDGARANTI

3.1 Vård och kontakter

För lättare akuta tillstånd kan man förutom på vårdcentral/husläkarmottagning även söka på närakut. Vid allvarigare tillstånd söker man direkt vid någon av sjukhusens akutmottagningar. Många övriga vårdkontakter inleds ofta lämpligast hos distriktsläkare på vårdcentral/husläkarmottagning, som vid behov remitterar till specialister. Adresser och telefonnummer till landstingets alla mottagningar och vårdinrättningar finns på webbplatsen 1177 Vårdguiden. Hit kan man också ringa tfn 1177 och få råd och upplysning om till vilken vårdmottagning man ska vända sig och även när man bör kontakta vården samt få råd om egenvård.

3.2 Vårdgaranti

Den nu gällande vårdgarantin i Stockholms län, har fr om den 1/7 2010 blivit lag och ingår som en del i Hälso- och sjukvårdslagen. Den omfattar alla medicinskt motiverade behandlingar inklusive psykiatri. Det betyder att:

- *den som söker hjälp ska få direkt- eller telefonkontakt med en vårdcentral samma dag.*
- *inom 5 dagar ska man få träffa en läkare på vårdcentral om man behöver det.*
- *inom 30 dagar efter remiss ska man få komma till en specialist. Om specialistläkaren beslutar om vård ska den inledas inom 90 dagar.*

Se 1177 Vårdguiden, då olika mottagningar har olika väntetider.

I första hand ska det egna landstinget erbjuda vård. Om det inte går inom tidsgränsen har man som patient rätt till vård på annat håll, i ett annat landsting eller på privata kliniker och sjukhus. Hemlandstinget ska då vara behjälpligt med alla kontakter och det får inte heller kosta patienten något extra att få vård på annat håll.

3.3 Vårdval

- Vårdval Stockholm syftar till att ge länets invånare utökade möjligheter att fritt själv få välja vårdgivare oavsett var man bor. Se vidare 1177 Vårdguiden.

4. ERSÄTTNING VID SJUKDOM/SKADA

4.1 Sjukpenning

Anställda får de första 14 dagarna sjuklön från sin arbetsgivare. Efter dessa 14 dagar gör arbetsgivaren en anmälan till Försäkringskassan som prövar och beslutar om rätten till sjukpenning. Sjukpenningen är 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels sjukpenning betalas ut beroende på hur mycket den försäkrade måste avstå ifrån arbetet. Den första dagen i sjukperioden (karensdagen) betalas i regel ingen ersättning ut. Det finns en tidsbegränsning av sjukpenningen, vilket innebär att man har infört en 1 års gräns för sjukpenning. Om det anses vara oskäligt med tidsbegränsning av sjukpenningen, kan den fortsätta. Efter 1 år kan man ansöka om:

Förlängd sjukpenning som kan beviljas i högst 550 dagar efter ansökan. Ersättningsnivån är då 75 %.

Fortsatt sjukpenning kan beviljas vid vissa allvarliga sjukdomar. Ingen tidsbegränsning. Ersättningsnivån är då 80 %.

Allmänt högriskskydd. Är den försäkrade sjuk mer än 10 gånger under en tolv-månadersperiod kan ersättning utgå från första dagen.

Särskilt högriskskydd. Om den försäkrade har en medicinsk väl dokumenterad sjukdom som gör att man ofta (mer än 10 gånger under ett år) måste vara borta från arbetet kan sjuklön/sjukpenning utgå redan från första dagen.

Förebyggande sjukpenning kan utgå till den som genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering för att förebygga sjukdom/skada eller för att förkorta sjukdomstiden. Behandlingen, insatsen eller rehabiliteringen ska vara ordinerad av läkare och är godkänd av Försäkringskassan. Deltagande i patientutbildning berättigar ofta till förebyggande sjukpenning.

4.2 Aktivitetsersättning och sjukersättning

Kraven för att få sjukersättning är:

- Stadigvarande nedsatt arbetsförmåga
- Alla rehabiliteringsmöjligheter uttömda
- Särskilda skäl ska inte beaktas, såsom ålder, bosättningsförhållanden, tidigare verksamhet mm

Aktivitetsersättning kan utgå för personer mellan 19-29 år om arbetsförmågan är varaktigt nedsatt eller nedsatt under en begränsad tid (minst ett år) med minst en fjärdedel. Aktivitetsersättning erhålls för 1-3 år i taget. Under den tid aktivitetsersättning utgår skall Försäkringskassan hjälpa den försäkrade att få delta i aktiviteter som syftar till att förbättra arbetsförmågan. Den försäkrade är också skyldig att ställa upp på de rehabiliteringsåtgärder som Försäkringskassan föreslår.

Sjukersättning Sjukersättning utgår för personer mellan 30 och 64 år och om arbetsförmågan är varaktigt nedsatt med minst en fjärdedel.

Nästan alla arbetstagare har genom kollektivavtal kompletterande pensionsförmåner. Arbetsgivaren eller fackliga organisationer kan informera om vad som gäller. Ansökan om aktivitetsersättning och sjukersättning görs hos Försäkringskassan. Ett läkarintyg skall bifogas.

Vilande sjuk- och aktivitetsersättning. Har man sjuk- eller aktivitetsersättning finns möjligheten att arbeta utan att förlora rätten till ersättning. Det kallas vilande sjuk eller aktivitetsersättning.

4.3 Handikappersättning

Om Du har ett betydande hjälpbehov och/eller merkostnader kan under vissa förutsättningar handikappersättning beviljas. Ansökan kan göras från 19 års ålder, och innan fyllda 65 år. Under vissa förutsättningar kan ansökan också lämnas in efter 65 års ålder men då måste funktionshindret ha uppkommit innan fyllda 65. Funktionshindret måste kvarstå under minst 1 år.

När Försäkringskassan avgör frågan om rätt till handikappersättning ser den till den totala situationen och väger samman olika hjälpbehov och merkostnader. Allt efter hjälpbehovets omfattning eller merkostnadernas storlek utgör handikappersättningen 36 %, 53 % eller 69 % av prisbasbeloppet (år 2014 är detta 44 400 kronor). Väsentliga och varaktiga förändringar ska anmälas till Försäkringskassan. Handikappersättningen är skattefri. Ansökan görs hos Försäkringskassan. Läkarintyg skall bifogas.

4.4 Assistansersättning

Lagen om assistansersättning (LASS), en rättighet för personer som har stora och varaktiga funktionshinder och behöver personlig assistans i sitt dagliga liv. Med personlig assistans menas ett personligt utformat stöd som ges i olika situationer av någon eller några personer. Lagen är utformad så att den försäkrade själv har stort inflytande över hur stödet ska ges. Vid beviljad assistansersättning kan brukaren själv välja vem som skall vara assistanssamordnare; kommunen, assistansföretag, eller brukaren själv.

Det finns ett schablonbelopp för assistansersättningen som är kopplat till prisbasbeloppet och som fastställs av regeringen. För år 2014 är den 280 kr/tim. Om det finns särskilda skäl kan Försäkringskassan besluta om ett högre schablonbelopp som 2014 är 314 kr. Den försäkrade måste själv ansöka om ett högre belopp. För att få assistansersättning ska den försäkrade behöva personlig assistans med de så kallade grundläggande behoven (t.ex. att äta, dricka, personlig hygien mm) mer än 20 timmar i veckan och tillhöra någon av följande personkretsar enligt *Lagen om stöd och service åt vissa funktionshindrade (LSS)*:

- *Personkrets 1.* Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.
- *Personkrets 2.* Personer med betydande och bestående begåvningsmässiga funktionshinder eller hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.
- *Personkrets 3.* Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder, som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och orsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Assistansersättning kan sökas innan den försäkrade fyller 65 år och får behållas om den försäkrade har haft Assistansersättningen innan 65 år. Ändring i antalet assistanstimmar kan inte göras efter 65 år.

Ansökan görs hos Försäkringskassan. Läkarintyg skall bifogas.

4.5 Hemvårdsbidrag

I vissa kommuner finns möjlighet att ansöka om hemvårdsbidrag om en närstående hjälper sin anhörig med omvårdnadsinsatser. Förfrågan och ansökan görs hos kommunens biståndshandläggare. Beviljat bidrag betalas ut till den hjälpbehövande, som sedan kan ersätta sin hjälpare.

4.6 Hemsjukvårdsbidrag

Hemsjukvårdsbidrag avser ersättning för sjukvårdande insatser som utförs av patientens närstående i eget eller annans hem. Bidragsberättigad ska bedömas vara i behov av varaktiga och kontinuerliga insatser. Det kan exempelvis handla om medicinering, inhalations- och injektionsbehandlingar, sårvård, syrgasbehandling, sugning av luftvägar, sjukgymnastik och talträning. Ansökan görs hos distriktsköterska, som gör hembesök och bedömer den sjukes behov av sjukvårdsinsatser samt av vårdarens förmåga att ge dessa.

4.7 Ersättning vid arbetsskada

En arbetsskada är en skada eller sjukdom som beror på olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Den som skadas på arbetsplatsen eller på väg till eller från arbetet kan få ersättning från Arbetsskadeförsäkringen. Försäkringen gäller för alla som förvärvsarbetar – anställda, uppdragstagare och egenföretagare. Försäkringskassan utreder en arbetsskada bara om det kan bli aktuellt att pröva rätten till ersättning från Arbetsskadeförsäkringen. Det innebär att Försäkringskassan aldrig gör en prövning bara för att fastställa en arbetsskada. Arbetsskadan ska genast anmälas till arbetsgivaren samt till skyddsombudet. Den försäkrade måste själv se till att en ansökan om arbetsskadan upprättas tillsammans med arbetsgivare och skyddsombud och att ansökan kommer till Försäkringskassan för att rätten till ersättning skall kunna prövas. Egen företagare ska anmäla skadan till Försäkringskassan. Försäkringskassan behöver ett läkarutlåtande. Leder skadan till sjukskrivning utgår sjukpenning som vid vanlig sjukdom. Vid bestående nedsättning av arbetsförmågan kan livränta utgå. Andra ersättningar kan också utgå som tandvård, särskilda hjälpmedel, begravningshjälp och livränta till efterlevande. Kompletterande försäkringar vid arbetsskada ingår i kollektivavtalen inom samtliga avtalsområden på den svenska arbetsmarknaden. Den anställda måste själv se till att anmälan görs och underteckna den tillsammans med sin arbetsgivare.

4.8 Närståendepenning

Närstående som vårdar svårt sjuk i hemmet eller på sjukvårdsinrättning kan under vissa förhållanden få närståendepenning under högst 100 dagar för varje person som vårdas. Till närstående räknas inte bara anhöriga utan även andra som den sjuke har nära relationer med. Med svårt sjuk menas sådana sjukdomstillstånd som innebär ett påtagligt hot mot den sjukes liv. Ansökan görs hos Försäkringskassan. Läkarintyg skall bifogas.

4.9 Försörjningsstöd

Samhällets yttersta ekonomiska skyddsnät är försörjningsstöd. De som vistas i kommunen med vissa undantag och inte kan försörja sig på annat sätt, har rätt att ansöka om försörjningsstöd. Detta är behovsprövat och skall täcka kostnader för livsuppehälle. Beloppet ges dels enligt riksnorm som är samma för hela landet, dels för skäligena kostnader utanför riksnormen. Ansökan görs hos Socialförvaltningen i kommunen.

5. TANDVÅRDSSUBVENTIONER

5.1 Tandvård som Försäkringskassan ersätter

- *Abonnemangstandvård* innebär att du ingår ett avtal med din tandläkare om att få tandvård till ett fast pris under 3 år. Du kan använda tandvårdsbidraget som en delbetalning för ett avtal om abonnemangstandvård. Abonnemangstandvård kan inte ingå i högkostnadsskyddet.
- *Högekostnadsskydd* innebär att Du vid större behandlingar bara behöver betala en del av kostnaden själv. Försäkringskassan betalar ersättning för resten av kostnaden direkt till din tandläkare. För varje tandvårdsåtgärd som ingår i högkostnadsskyddet finns ett referenspris som ersättning, vilket ersättningen i högkostnadsskyddet beräknas utifrån. Tandläkaren är dock inte bunden av referenspriset och kan välja att ta ut ett pris som är högre eller lägre. Om din tandläkare tar ut ett högre pris än referenspriset betalar Försäkringskassan ändå bara ut ersättning som motsvarar referenspriset. Om tandläkaren däremot tar ut ett lägre pris beräknas ersättningen inte efter referenspriset utan efter det pris som du faktiskt betalar. Du står själv för tandvårdskostnader som har ett referenspris på upp till 3 000 kr. Sedan får du ersättning för
  - 50 % av kostnader med ett referenspris mellan 3 000 och 15 000 kronor.
  - 85 % av kostnader med ett referenspris som överstiger 15 000 kronor.

Högekostnadsskyddet börjar gälla när en åtgärd som ingår i skyddet blir klar. Efter det räknas alla åtgärder som du får gjorda under de följande tolv månaderna in i högkostnadsskyddet.

Allmänt Tandvårdsbidrag finns som ett tillgodohavande hos Försäkringskassan. Pengarna betalas ut till den tandläkare eller tandhygienist som behandlat dig. Du behöver alltså inte ansöka om bidraget. Du får ett nytt tandvårdsbidrag den 1 juli varje år. Det går att spara bidraget från 1 år till ett annat och använda två bidrag under 1 år samtidigt eller vid två olika tillfällen.

Hur mycket du får i tandvårdsbidrag beror på hur gammal du är:

- t o m det år du fyller 29 år är bidraget 300 kronor/år.
- f r om det år du fyller 30 år och t o m det år du fyller 74 år är bidraget 150 kronor/år.
- f r om det år du fyller 75 år är bidraget 300 kronor/år.

Särskilt tandvårdsbidrag är ett bidrag till patienter med en sjukdom eller ett funktionshinder, som medför en risk att tandhälsan försämras. Det är 600 kr/halvår. Patienten vänder sig till sin tandläkare/tandhygienist. Ibland kan ett läkarintyg behövas.

5.2 Tandvård som Landstinget ersätter

- *Uppsökande verksamhet.*
För personer som bor i särskilt boende eller har omfattande hemtjänstinsatser. Personligt besök av en tandläkare eller tandhygienist som gör en enklare hälsokontroll i munnen och ger råd om daglig munvård. Alla som har rätt till uppsökande verksamhet blir erbjudna besök en gång per år.
- *Nödvändig tandvård.*
I denna grupp ingår personer som omfattas av den kommunala omsorgen och/eller som omfattas av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. För att få rätt till nödvändig tandvård krävs ett intyg om tandvårdsstöd, vilket kan utfärdas av chefer för särskilda boenden och hemtjänstenheter samt kommunens bistånds- och/eller LSS-handläggare.
- *Tandvård som led i sjukdomsbehandling.*
Det kan t ex handla om tandskador i samband med epileptiska anfall, eller infektionssanering inför vissa kirurgiska ingrepp eller behandlingar. För att få rätt till tandvård som ett led i en sjukdomsbehandling behöver man remiss från sin läkare till tandvården. I vissa fall krävs även tillstånd från Landstinget.

Den uppsökande verksamheten är helt kostnadsfri för nödvändig tandvård och tandvård som är ett led i sjukdomsbehandlingen.

Avgifterna ingår i högkostnadsskyddet.

Tandvårdsstöd till patienter som har:

- Svår psykisk funktionsnedsättning
- Parkinsons sjukdom
- Multipel scleros, MS
- Cerebral pares
- Reumatoid artrit
- Systemisk lupus erythematosus
- Sklerodermi
- Amyotrofisk lateral scleros, ALS
- Orofacial funktionsnedsättning
- Symtom som kvarstår sex månader efter det att patienten insjuknat i stroke

- En sällsynt diagnos

Med tandvårdsstödet betalar patienten samma avgift som för ett läkarbesök och besöket ingår i högkostnadsskyddet. Läkare ska fylla i en speciell blankett som sedan ska sändas till Tandvårdsenheten på Hälso- och sjukvårdens förvaltning, som beslutar. Efter beslutet får patienten sedan ett F-kort som visas upp vid tandläkarbesöket.

6. MEDICINSK REHABILITERING

Rehabilitering syftar till att få tillbaka bästa möjliga funktionsförmåga och ska ses som en process som startar redan då man får sjukdomen/skadan. Ibland pågår den några månader och ibland hela livet igenom och innebär ett antal olika behandlingsinsatser. Landstinget ansvarar för huvudparten av den medicinska rehabiliteringen.

Viktiga nyckelord är samordning och samarbete mellan olika yrkesgrupper i vården och fungerande vårdkedjor.

6.1 Teambaserade rehabiliteringsinsatser

Förutom kontinuerlig egen och/eller sjukgymnastledd träning på hemorten behöver många ofta också träning på en rehabiliteringsanläggning.

Frågeställningar kring rehabiliteringsvistelser kan tas upp med läkare och andra vårdgivare på behandlande klinik.

6.2 Vårdval rehabilitering

- Behandlande läkare utfärdar remiss.
- Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning fattar beslut.
- Vid beviljad ansökan sänds beslut och lista över auktoriserade rehabiliteringsanläggningar hem till den sökande.
- Patienten får välja rehabiliteringsanläggning utifrån ovanstående lista.

Koncentrerad rehabilitering bedrivs ofta utifrån fastställda program som bygger på både individuella behandlingar och gruppinsatser. På flera rehabiliteringsanläggningar ges även diagnosrelaterade kurser. Genom att låta rehabiliteringen ske i kursform kan denna även ge pluseffekter genom att deltagarna får träffa andra i liknande situation och få information om olika aspekter av sjukdomen.

Poliklinisk sjukgymnastik under privat vistelse kan i vissa fall efter ansökan hos Hälso- och sjukvårdsförvaltningen erbjudas på Landstingets auktoriserade rehabiliteringsanläggningar.

Exempel på detta: Vintersol på Teneriffa. Remiss från behandlande läkare erfordras och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen beslutar.

6.3 Sjukgymnaster med inriktning mot neurologi

Vid neurologisk sjukdom/skada är behovet av sjukgymnastik och/eller träning ofta livslångt.

Sjukgymnastheterna på de större sjukhusen kan oftast erbjuda sjukgymnastik med neurologisk inriktning. Även inom primärvården och på en del mindre sjukhus finns ofta denna möjlighet.

Förslag på privatpraktiserande sjukgymnaster kan fås på behandlande klinik eller från Vårdguiden 1177.

Personer som tillhör personkretsarna, enligt LSS-lagen kan få behandlingsperioder på PUFFA träningscenter. Rosenlund, tfn 08-123 351 61.

För personer som hör till personkretsarna enligt LSS kan personlig rådgivning och stöd av allmän karaktär (ej behandling) ges av sjukgymnaster vid lokala Habiliteringscentra.

För personer med läkarkontakt på Neurologiska kliniken på Karolinska Universitetssjukhuset kan personlig rådgivning och stöd (ej behandling) av specialistkaraktär ges av sjukgymnast på neurologiska klinikkens Råd och Stödenhet, tfn 08-585 820 61.

7. ARBETSLIVSINRIKTAD REHABILITERING

Arbetslivsinriktad rehabilitering innefattar det stöd och de åtgärder som behövs för att återfå eller bibehålla arbetsförmåga, för att kunna återgå till det gamla arbetet eller få ett annat lämpligt arbete. För dessa åtgärder ansvarar arbetsgivare, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen gemensamt. Arbetsgivaren har rehabiliteringsansvar för sina anställda och samverkar med Försäkringskassan. Försäkringskassan har rehabiliteringsansvar för den som saknar anställning.

7.1 Arbetsrehabiliteringskedja

Arbetsgivaren ska se över rehabiliteringsmöjligheter redan i början av en sjukskrivningsperiod för återgång till vanliga eller andra arbetsuppgifter hos arbetsgivaren. Efter tre månaders sjukskrivning ska signal ges till handläggare på

Försäkringskassan som tar initiativ till ett möte med den försäkrade och dennes arbetsgivare. Om man inte kan återgå till sitt gamla arbete efter 3-6 månader skall arbetsuppgifter sökas på hela arbetsmarknaden med hjälp och stöd från arbetsgivare och arbetsförmedling. Efter 6 månader fortsatt hjälp och stöd från arbetsgivare och arbetsförmedling för återgång till någon form av arbete. Efter 550 dagar med sjukpenning kan arbetsmarknadspolitiskt introduktionsprogram bli aktuellt under 3 månader med aktivitetsstöd.

Om man finner att arbetsförmågan är helt eller delvis nedsatt kan aktivitetsersättning eller sjukersättning bli aktuell.

7.2 Rehabiliteringsersättning. Arbetshjälpmedel

Vid arbetsinriktad rehabilitering kan man ha rätt till rehabiliteringsersättning, förutsatt att denna ingår i en fastställd plan som gjorts tillsammans med arbetsgivare och Försäkringskassa. Rehabiliteringsersättningen består av två delar:

- rehabiliteringspenning som kan utgå vid deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering
- särskilt bidrag som ska täcka vissa kostnader som uppstår i samband med sådan rehabilitering.

Funktionshindrade med behov av *arbetshjälpmedel* kan få bidrag till sådana. Bidrag kan sökas till arbetshjälpmedel och/eller anpassning av arbetsplats i rehabiliterande syfte. För funktionshindrade med anställning och behov av arbetshjälpmedel har i första hand arbetsgivaren skyldighet att ge bidrag till sådana upp till en viss nivå. För mer kostsamma arbetshjälpmedel eller i de fall då det krävs hjälpmedel eller anpassning av arbetsplatsen som inte kan anses ingå i arbetsgivaren ansvar för arbetsmiljön finns möjligheter att få bidrag från Försäkringskassan. Både anställda, egna företagare och arbetsgivare kan få bidrag till hjälpmedel. Finns ingen arbetsgivare ligger ansvaret på Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

7.3 Rehabilitering för funktionshindrade

Arbetsförmedlingen hjälper arbetslösa och personer med funktionshinder att komma ut på arbetsmarknaden genom information, stöd och andra specifika insatser. Aktivitetsstöd kan utgå och anställning med lönebidrag kan bli ett resultat av arbetsförmedlingens insatser.

7.4 Arbetsförmedling Unga Funktionshindrade

Arbetsförmedling Unga Funktionshindrade är en specialresurs för personer under 29 år, som har ett funktionshinder.

8. HABILITERING

Habilitering riktar sig till personer med livslånga funktionsnedsättningar, som antingen är medfödda eller förvärvade. Habiliteringsinsatserna syftar till att främja utvecklingen av bästa möjliga funktionsförmåga för att upprätthålla funktionsförmågan. Stödet anpassas till den enskildes behov. För personer som tillhör någon av personkretsarna 1 -3, enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, kan flera habiliteringsbehov mötas på länets olika habiliteringscentra och specialverksamheter. Här finns olika yrkesgrupper som sjukgymnast, arbetsterapeut, kurator, psykolog, logoped, alla med särskilda kunskaper om funktionsnedsättningar. Mer information om dessa verksamheter kan erhållas av Habilitering och Hälsa samt Forum Funktionshinder, tfn 08- 123 350 10, som är en informationstjänst i länet för frågor rörande funktionshinder. Fr om 1 juli 2014 finns webbsidan Funktionshinderguiden.se.

9. HJÄLPMEDEL OCH TJÄNSTER

9.1 Hjälpmedel

För fysiskt funktionshindrade finns ett stort antal hjälpmedel vars syfte är att underlätta den dagliga tillvaron. Inom området tekniska hjälpmedel sker en ständig och expansiv utveckling. Nya hjälpmedel och tekniskt allt mer avancerade sådana tillkommer undan för undan.

Hjälpmedel finns för:

- personlig hygien till exempel badbrädor och mobila duschstolar
- kommunikation med omgivningen t.ex. datoranpassning och ”pratapparater”.
- förflyttning t.ex. rollator och rullstol
- omgivningskontroll t.ex. porttelefon

I första hand ska man vända sig till sin Vårdcentral vid behov av hjälpmedel. Behoven bedöms individuellt av förskrivaren som kan vara arbetsterapeut, distriktssköterska, logoped, läkare eller sjukgymnast beroende på vilket hjälpmedel det gäller. Hjälpmedel för nedsatt syn eller hörsel provas ut av syncentral respektive hörselklinik. Läkarremiss krävs för utprovning, av de sistnämnda.

- Hjälpmedel som tillhandahålls via Hjälpmedelscentralen är kostnadsfria vid permanent behov och skall återlämnas när behovet upphör
- Hjälpmedel för fritidsaktiviteter kan i princip inte förskrivas
- Träningsredskap kan i vissa fall förskrivas.

- Vid tillfälligt behov av hjälpmedel på annan ort kan man vända sig till Vårdcentral eller Hjälpmedelscentral där och efterfråga detta. I mån av tillgång på hjälpmedel kan dessa lånas eller hyras ut beroende på vistelselandstingets regler.

För mer information se www.1177.vardguiden.se Hjälpmedel kan bl a köpas ifrån:

- www.plusvardag.se
- Apoteket
- Etac butiken, tfn. 0371-58 73 50
www.etacbutiken.se
- URI-FORM BUTIKEN, Timmermansgatan 38, 118 55 Stockholm, tfn 08- 640 29 55
www.uriiform.se
- VARSAM AB Besöksadress: Kungsgatan 59, Stockholm, tfn: 08-730 32 45, www.varsam.se

9.2 Kläder för funktionshindrade

Kläder specialsydda för rullstolsburna säljs bl a av:

- URI-FORM BUTIKEN, www.uriiform.se
- Klädvalet Sverige, www.kladvalet.se

9.3 Taltjänst

- Taltjänst är en kostnadsfri service via landstingen till personer med tal, röst och språkskador. Taltjänst fungerar som ett interaktivt alternativ och kompletterande kommunikativt stöd.
- Tjänsten är ett personligt hjälpmedel. Den som använder den bestämmer i vilket sammanhang stöd behövs.
- Telefonnummer till Taltjänst Stockholm, tfn 08-123 351 20, www.taltjanst.se

9.4 Kostnadsfri nummerupplysning

Eniro 118 118 tillhandahåller kostnadsfri nummerupplysning för funktionshindrade på uppdrag av Post- och Telestyrelsen. Tjänsten vänder sig till synskadade och personer med annat bestående funktionshinder. För att få kostnadsfri nummerupplysning ska en blankett fyllas i. Den finns på företaget Teleinfo, som har tfn nr 08-522 144 64 eller på www.118400.se När man fått behörighet att använda tjänsten är telefonnumret 118 400.

9.5 Råd och stöd vid sexuella problem

Den sexuella lusten och förmågan kan påverkas vid neurologisk

sjukdom/skada. På 1177 Vårdguidens webbplats finns en länk om sex och samlevnad, som kan ge svar på vanliga frågor. Information kan sökas genom att gå in på www.1177.vardguiden.se

9.6 Offentliga toaletter

Pfizer har i samarbete med Neuroförbundet och Stockholm Stad tagit fram en karta över offentliga toaletter i centrala Stockholm. Denna kan hämtas på www.overaktivblasa.nu eller via Neuroförbundet.

10. PERSONLIG HJÄLP

10.1 Hemhjälp

Det finns möjlighet för funktionshindrade att få personlig hjälp av personal från hemtjänsten med det man inte själv kan utföra, till exempel personlig omvårdnad, inköp, matlagning, städning, veckotvätt, klädvård och ärenden mot en viss kostnad. Avgiften för hjälpen är beroende av inkomsten. Ansökan görs hos biståndshandläggare i kommunen. I Stockholms stad och i flera andra kommuner i länet gäller kundvalsmodellen för hemtjänsten. Den innebär att brukarna kan välja vem som ska ge dem omsorgen som beviljats av en biståndshandläggare. Ansökan och information om utförare kan fås av biståndshandläggare i kommunen.

10.2 Trygghetslarm

Trygghetslarm kan vara ett komplement till hemtjänsten eller en fristående insats. Ansökan görs hos biståndshandläggare i kommunen.

10.3 Ledsagarservice

Ledsagarservice ska underlätta för personer med funktionshinder att delta i samhällslivet, t ex vid besök hos vänner eller för att delta i kultur- och fritidsaktiviteter mm.

Ansökan görs hos biståndshandläggare i kommunen.

10.4 Kontaktperson

Den som på grund av sitt funktionshinder behöver hjälp med sociala kontakter kan få en kontaktperson. Syftet är ökad möjlighet till självständigt liv.

Ansökan görs hos biståndshandläggare i kommunen.

10.5 Personlig assistent

Om man har ett funktionshinder, som är stort och varaktigt och ger betydande svårigheter i vardagen kan man efter ansökan få personligt assistent om man omfattas av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Denna hjälpinsats i likhet med övriga insatser enligt LSS-lagen är avgiftsfria. Ansökan görs hos biståndshandläggaren i kommunen. Vid assistans som överstiger 20 timmar i veckan kan Assistansersättning sökas.

Se avsnitt 4.4, Assistansersättning.

10.6 Avlösarservice

Med avlösarservice menas att en person tillfälligt övertar omvårdnaden från en närstående. Syftet är att närstående ska få avlastning och vila eller genomföra egna aktiviteter. Ansökan görs hos biståndshandläggare i kommunen.

10.7 Anhörigcentral

I de flesta kommuner i länet har det under senare år anställts anhörigkonsulenter och etablerats Anhörigcentraler som stöd och hjälp åt dem som vårdar någon närstående i hemmet. Anhörigvårdaren som önskar vårda sin närstående i hemmet ska med hjälp av anhörigkonsulent få stöd och hjälp för att fortsatt kunna göra detta. Anhörigcentralen skall också vara en mötesplats för anhörigvårdare där de kan få möjlighet att få delta i olika aktiviteter och träffa andra i samma situation. För mer information kontakta anhörigkonsulenten i respektive stadsdel/kommun.

10.8 Daglig verksamhet

Finns för personer som omfattas av LSS-lagen personkrets 1 och 2 samt i viss omfattning också för äldre. Man kan delta en eller flera dagar i veckan.

Ansökan görs hos biståndshandläggare i kommunen.

10.9 Korttidsvård. Växelvård

Den vårdbehövande kan erbjudas omvårdnad på ett Vård- och omsorgsboende under en tidsbegränsad period. Perioderna kan också vara återkommande för att avlasta den närstående.

Ansökan görs hos biståndshandläggare i kommunen.

10.10 Vård- och omsorgsboende

När behoven av tillsyn av vård har blivit så stora att de inte längre kan tillgodoses i det egna hemmet kan det finnas behov av dygnetruntomvårdnad. Det är ett boende för personer med stort behov av medicinsk vård och omsorg dygnet runt.

Ansökan görs hos biståndshandläggare i kommunen.

11. AVANCERAD SJUKVÅRD I HEMMET, ASIH

Avancerad sjukvård i hemmet är en sjukvårdsinsats som möjliggör att man trots svår och framskriden sjukdom kan vara kvar i sitt hem. Den behandlande läkaren skriver remiss och respektive ASIH-enhet fattar beslut.

I den avancerade hemsjukvården arbetar läkare, sjuksköterskor, sjukgymnaster, arbetsterapeuter, kuratorer m fl. Verksamheten fungerar dygnet runt.

12. GOD MAN/FÖRVALTARE

12.1 God man

God man kan i vissa fall förordnas om man på grund av sjukdom/funktionshinder behöver hjälp med att:

- *Bevaka sin rätt.* Om man på grund av sjukdom/funktionsnedsättning inte kan bevaka sina rättigheter.
- *Förvalta sin egendom.* Ibland har personen själv inte förmågan att ta hand om sina pengar och betala sina räkningar. eller har en större förmögenhet, som han/hon inte själv klarar av att ta hand om.
- *Sörja för sin person.* Syftet är att medverka till att personen får en god omvårdnad och ges goda levnadsvillkor.

Den som har behov av God man kan själv ansöka om en sådan. Om personen som behöver God man inte förstår behovet av detta behövs alltid ett läkarintyg. Den som har fått en God man har kvar sin rösträtt och bestämmanderätt.

Överförmyndarnämnden har tillsynsansvar över den som är förordnad som God man. Ansökan görs hos Överförmyndarnämnden i kommunen.

Tingsrätten fattar beslut.

12.2 Förvaltare

Om en person inte alls klarar av att bestämma över sig själv eller sitt handlande räcker det ofta inte med en God man. Tingsrätten kan då utse en Förvaltare.

Läkarintyg krävs alltid i dessa fall. Efter ett sådant förordnande av Tingsrätten kan huvudmannen inte själv bestämma i vissa frågor. Det är hans/hennes behov som bestämmer Förvaltarens uppdrag. Uppdraget kan gälla enbart en viss del av personens egendom, men det kan också omfatta alla tre delarna såsom, att bevaka ens rätt, förvalta ens egendom eller sörja för ens person.

Ansökan görs hos Överförmyndarnämnden och Tingsrätten fattar beslut.

13. BOSTADSFRÅGOR

13.1 Bostäder med särskild service

För funktionshindrade, som behöver särskild social eller medicinsk service ska kommunen erbjuda bostäder med särskild service såsom gruppboenden, servicehus och vård-och omsorgsboende. Biståndshandläggare i kommunen utreder och beslutar.

13.2 Seniorboende

Seniorboende är ett boende som i huvudsak vänder sig till ålderskategorin 55+. Ofta finns också en övre åldersgräns. Utmärkande för detta boende är lägenheter som är handikappvänliga så att man ska kunna leva ett självständigt liv. Seniorboende kan upplåtas både i form av hyresrätt och bostadsrätt.

13.3 Förtur till bostad

Förtur till bostad kan på grund av starka medicinska och/eller sociala skäl sökas hos kommunens Bostadsförmedling eller där Bostadsförmedling inte finns direkt hos bostadsföretagen.

13.4 Bostadsanpassningsbidrag

Bostadsanpassningsbidrag kan sökas hos kommunen om man på grund av funktionshinder behöver få sin bostad anpassad. Distriktsarbetsterapeut på vårdcentral hjälper till med ansökan och intyg.

13.5 Kommunalt bostadsbidrag för funktionshindrade (KBH)

I vissa kommuner (till exempel Stockholm) finns möjlighet att ansöka om kommunalt bostadsbidrag för funktionshindrade (KBH) om man på grund av sitt funktionshinder får fördyrade bostadskostnader. Förfrågan och ansökan görs hos kommunens biståndshandläggare.

13.6 Bostadstillägg

Bostadstillägg är ett inkomstprövat tillägg till vissa pensionsförmåner. Din bostadskostnad och inkomst påverkar bostadstilläggets storlek. Ansökan görs hos Försäkringskassan för personer med sjukersättning och aktivitetsersättning. För ålderspensionärer, dvs från 65 års ålder skall ansökan göras hos Pensionsmyndigheten.

13.7 Bostadsbidrag

Barnfamiljer och unga utan barn kan söka bostadsbidrag.

Det är ett preliminärt bidrag, vilket innebär att om inkomsten ökar kan man bli återbetalningsskyldig. Ansökan görs hos Försäkringskassan.

14. RESOR/FÄRDMEDEL

14.1 Färdtjänst, särskild kollektivtrafik

I Storstockholm är Stockholms läns landsting trafik huvudman för den allmänna kollektivtrafiken och för den särskilda kollektivtrafiken. Färdtjänst söks hos kommunen. Deras handläggare gör utredningen. Läkarintyg krävs. Kommunens handläggare skickar sedan handlingarna till FÄRDTJÄNSTEN i Stockholm för beslut.

Färdtjänsten är en särskild kollektivtrafik för personer med funktionshinder. För att få färdtjänst ska man ha väsentliga svårigheter att resa med den allmänna kollektivtrafiken eller förflytta sig på egen hand. Färdtjänstresa kan ske med SL, färdtjänsttaxi eller specialfordon. Närtrafiken får man begagna sig av om man har SL-kort eller färdtjänstkort.

Färdtjänstresor samplaneras, vilket innebär att flera personer samåker. Vid dessa resor får man ha med sig handbagage och handikapphjälpmedel som föraren ska hjälpa till med. Föraren ska även vid behov ge hjälp i och ur bilen. Man kan, om särskilda behov föreligger, ansöka om ensamåkning.

Resetilldelningen

Med färdtjänstkort medges obegränsat antal resor med SL mot uppvisande av färdtjänstkort. Medresenär får också följa med gratis vid dessa resor. För de som har tillstånd för färdtjänsttaxi är grundtilldelningen 72 resor för ett kalenderår. Förutom grundtilldelningen skickar Färdtjänsten automatiskt varje kvartal extra resor, dock högst 126 resor.

Man kan även ansöka om extra resor för:

- Arbete och studier om ingen annan huvudman betalar för dessa resor
- Stadigvarande förtroendeuppdrag
- Att besöka familjemedlemmar vid vård och boende utanför det gemensamma hemmet
- Hämta och lämna på förskola

Resenärer som har tillstånd att resa med specialfordon eller liggande transport får resor efter behov. Samma gäller för resenärer med tillstånd för ensamåkning samt för resenärer som är under 25 år.

Kostnaden är 70 kronor per påbörjad 30 km:s resa. Det finns ett högkostnads-skydd för färdtjänstkunder och det följer SL:s månadskort. Det är 790 kronor per månad för färdtjänstresenärer som betalar helt pris respektive 490 kronor per månad för dem som har nedsatt avgift. De som erhåller ålderspension, aktivitetsersättning, sjukersättning och handikappersättning skall själva meddela detta till Färdtjänstens kundservice för att få den lägre avgiften.

Ledsagare. Vid behov av ledsagare måste ansökan göras. Sådant tillstånd beviljas om man har ett regelbundet återkommande behov av ledsagare under resan.

Medresenär. Om inte tillstånd har beviljats att ta med sig ledsagare, har färdtjänstkunden rätt att ta med sig medresenär på färdtjänstresan. Detta ska informeras om vid beställningen. Kostnaden är 20 kronor för medresenär per resa och denna avgift faktureras färdtjänstkunden. Det finns ett särskilt högkostnadsskydd för medresenärer. Det är 790 kronor per månad för färdtjänstresenärer som betalar helt pris respektive 490 kronor per månad för de som har nedsatt avgift.

Rullstolstaxi

Rullstolstaxi är för färdtjänstresenärer med tillstånd för specialfordon. Samma avgifter som övriga gäller. Telefonnummer för beställning:

- Samtrans 08-1200 1200
- Taxi 020 08-28 75 15
- Taxi Kurir 08-30 00 03
- Södertälje Taxi 08-554 205 10
- Norrtälje Taxi 0176-150 00
- Ekerötaxi 08-560 315 00

Vistelse på annan ort. Utomlänsbiljetter kan efter ansökan erhållas från Färdtjänstens kundservice.

14.2 Sjukresor

Om man inte kan åka med allmän kollektivtrafik kan man vända sig till sin vårdgivare för att få sjukresor. Man betalar aldrig mer än den faktiska kostnaden för sjukresan och högst 140 kronor. Denna faktureras, vilket innebär att man aldrig betalar chauffören direkt. Det finns ett högkostnadsskydd för sjukresor vilket innebär att man får frikort när kostnader för sjukresor kommer upp till 1 400 kronor inom en 12 månadersperiod. Sjukresor gäller både för de som inte har någon

färdtjänstlegitimering och för de som har en sådan. Vårdgivaren måste godkänna att man får företa sig en vårdresa och beslutar om färd sätt.

Ersättning kan också fås för resa med egen bil. Pengarna betalas tillbaka för resan till och från platsen där vård söktes. Ett intyg ska fyllas i och skickas till Färdtjänsten. Ersättningens storlek är 17 kr/mil minus egenavgiften som är 50 kronor. Parkeringsavgift överstigande 20 kronor vid besök i öppenvård ersätts.

För vidare information kan kontakt tas med vårdgivaren eller Färdtjänstens kundservice, tfn 08-720 80 80.

14.3 Riksfärdtjänst

Om man behöver resa från sin hemadress till andra kommuner inom landet utanför Stockholms län kan riksfärdtjänst sökas. Kontakt tas med hemortskommunens färdtjänsthandläggare i god tid före avresan. Resan kan ske med tåg, flyg, buss eller båt. Färd sättet är beroende av sjukdomen och funktionshindret samt resans längd.

14.4 Parkeringstillstånd för rörelsehindrade och Trängselskatt

Parkeringstillstånd finns för rörelsehindrade för att underlätta för personer med gångsvårigheter att parkera närmare färd målet.

För rörelsehindrad som inte kör bil själv utfärdas parkeringstillstånd endast om särskilda skäl föreligger. Varje kommun bestämmer själv vilka regler som ska gälla. Om parkeringstillstånd har beviljats gäller detta inte bara i Sverige utan i alla EU-länder.

Ansökan med foto och läkarintyg sänds in till den nämnd eller tjänsteman i kommunen som har hand om trafikfrågor.

Trängselskatt. I Stockholms stad gäller trängselskatt. Alla innehavare av parkeringstillstånd för rörelsehindrade kan efter särskild ansökan helt befrias från sådan. Ansökan görs hos Skatteverket, tel. 0771-567 567.

På Skatteverkets hemsida www.skatteverket.se finns också ansökningsblanketter om trängselskattebefrielse att hämta.

14.5 Bilstöd

Bidrag till bil kan den få som har ett varaktigt handikapp och stora svårigheter att förflytta sig eller anlita allmänna kommunikationer.

Bilstöd kan sökas av bl.a. följande grupper:

1. Personer under 65 år som är beroende av bil för att förvärvsarbeta, genomgå yrkesinriktad utbildning eller genomgå rehabilitering med aktivitetsstöd eller rehabiliteringsersättning.
2. Personer under 65 år som lämnat arbetsmarknaden med sjukersättning och som tidigare har fått bilstöd enligt grupp 1.
3. Personer som har fyllt 18 år men ej 50 och som inte tillhör grupp 1 och 2.
4. Funktionshindrad förälder med barn under 18 år under förutsättning att föräldern bor tillsammans med barnet och behöver bilen för att kunna förflytta sig tillsammans med barnet.
5. Förälder med funktionshindrat barn under förutsättning att föräldern bor tillsammans med barnet och behöver bilen för att kunna förflytta sig tillsammans med barnet.

Tillhör man grupp 3, 4 eller 5 kan bilstöd ges under förutsättning att man själva ska köra bilen.

Bilstöd innefattar:

- *Grundbidrag* som kan utgå med högst 60 000 kronor för inköp av bil.
- *Anskaffningsbidrag* på högst 40 000 kronor är inkomstprövat.
- *Anpassningsbidrag* lämnas för kostnader i samband med att bilen förses med olika specialutrustningar som kompenserar funktionsnedsättningen. Anpassningsbidraget har ingen övre beloppsgräns.
- *Bidrag till körkortsutbildning* kan lämnas till funktionshindrade personer under 65 år som är i behov av bil för att kunna försörja sig, genomgå yrkesinriktad utbildning eller deltar i rehabilitering då personen får aktivitetsstöd eller rehabiliteringsersättning. Personen ska vara arbetslös eller riskera att bli arbetslös. Körkortsutbildningen skall leda till att personen får ett arbete.

Bilstöd kan sökas på nytt efter nio år. Dock kan bidrag även beviljas dessförinnan om det finns medicinska skäl, eller om det behövs ur trafiksäkerhetssynpunkt. Ansökan görs hos Försäkringskassan. Läkarintyg skall bifogas.

14.6 Bilanpassning via Hjälpmiddelscentralen

De personer som inte omfattas av bilstöd kan i vissa fall beviljas viss bilanpassning från Hjälpmiddelscentralen i Stockholms läns landsting. Ersättning

kan beviljas upp till 30 000 kronor. Överskjutande del betalas av brukaren. Anpassningen får avse manöverorgan, vridbara säten och personlyftar till bil.

Ersättning kan sökas av personer som själva kör bilen, äger den och är:

- över 65 år,
- mellan 50-65 år och som ej har arbetsmarknadsanknytning

Funktionshindrade passagerare inom samma grupper som ovan och som stadigvarande reser i samma bil kan få ersättning för lyftanordning och anpassning av stol.

Förskrivare är leg. arbetsterapeut eller leg. sjukgymnast i samråd med läkare och hjälpmedelskonsulent.

14.7 Utlandsresor

Om man har sjuklön/sjukpenning och ska resa utomlands måste man i god tid innan resan ansöka, hos Arbetsgivare/Försäkringskassan, om att få behålla sjukpenningen under utlandsvistelsen.

Om man har sjukdom/skada och ska resa utomlands är det lämpligt att kontakta sin läkare och sitt försäkringsbolag för att få ett intyg om att man anses kunna resa och inte förväntas bli sämre. Vid eventuell akut försämring under resan blir det lättare att visa att försämringen var oförutsedd, vilket krävs för att få ersättning från reseförsäkringen.

EU-kort

När man reser eller tillfälligt vistas i ett EU/EES-land och Schweiz, har försäkrad i Sverige rätt till nödvändig sjukvård på samma ekonomiska villkor som invånarna i det land man besöker. Kontakta försäkringskassan för att få ett s.k ”EU-kort”. Tfn 0771-524 524 eller www.Forsakringskassan.se

Sverige har också sjukvårdsavtal med exempelvis Australien och Algeriet för nödvändig vård. Kontakta Försäkringskassan för vidare information innan avresan.

Tillgänglighet

Resebyråerna ska lämna information om tillgängligheten på resmålet. Man kan också vända sig till respektive lands Turistbyrå.

15. HÖGKOSTNADSSKYDD

Högekostnadsskydd innebär att man inte behöver betala mer än ett visst belopp i patientavgifter under ett år. Hit räknas både de avgifter patienten betalar till

landstingets mottagningar och avgifter till privata vårdgivare som har avtal med landstinget. När maxbeloppet uppnåtts utfärdas ett frikort som gäller 1 år från den första stämpeln i högkostnadskortet.

- Öppen sjukvård, sjukvårdande behandling, inkontinenshjälpmedel viss tandvård mm 1 100 kronor
- Läkemedel 2 200 kronor
- Tekniska hjälpmedel (vid hyra) 2 000 kronor
- Sjukresor 1 400 kronor

16. FÖRSÄKRINGSSKYDD

- **Allmän socialförsäkring**, handläggs av Försäkringskassan. Denna innefattar sjukförsäkringsförmåner.
- **Avtalsförsäkringar**. De flesta arbetsgivare har sina anställda försäkrade i avtalsförsäkringar, till exempel AFA (Arbetsmarknadsförsäkringar för LO-förbunden och anställda inom kommun och landsting), Alecta (för tjänstemän inom privat sektor) eller SPV (för statligt anställda). En ersättning kan utgå vid längre än(90 dagars) sjukskrivning och vid sjukersättning. För att få ersättning måste man själv göra anmälan till arbetsgivaren och försäkringsbolaget.
- **Gruppförsäkringar**. De flesta fackförbund erbjuder sina medlemmar förmånliga gruppförsäkringar. I grupplivförsäkringar kan ingå sjuk-olycksfall- och efterlevandeförsäkring.
- **Enskilda privata försäkringar**. Enskilda privata försäkringar kan ge ersättning vid olycksfall och sjukdom. Ersättningen är beroende av den egna försäkringens villkor. Invaliditetsersättning kan utgå från flera försäkringar.
- **Brottsoffermyndighetens försäkringsskydd**. Vid skada på grund av brott av okänd gärningsman kan ersättning i vissa fall utgå från Brottsoffermyndigheten om man själv inte har någon försäkring. Polisanmälan måste alltid göras.
- **Övrigt försäkringsskydd**. Företag / myndigheter som i sin verksamhet vänder sig till allmänheten skall ha försäkringar som ger ersättning vid skador till följd av olycksfall inom deras verksamhetsområde.

17. FONDMEDEL

Det finns ett antal olika fonder från vilka man på grund av sjukdom/skada eller funktionshinder under vissa förhållanden kan få bidrag ifrån. Olika ändamålsbestämmelser finns för dessa fonder.

En del fonder är knutna till vissa sjukhus och andra är kopplade till stiftelser, kyrkliga församlingar, Stadsmissionen, patientföreningar, banker m.fl. Närmare information kan erhållas från kurator på sjukhus/vårdcentral.

Forum Funktionshinder kan också ge mer information. Tfn 08-123 350 10 eller på Funkionshinderguiden.se

18. PATIENTFÖRENINGAR OCH BOSSE-Råd, Stöd & Kunskapscenter

18.1 Patientföreningar

Patientföreningarna har till uppgift att:

- Driva intressepolitiska frågor som berör medlemmarna och att vara aktivt engagerade i att förändra samhället utifrån medlemmars specifika behov.
- Genom olika medlemsaktiviteter aktivt verka för att skapa gemenskap mellan medlemmarna.
- Ge service åt sina medlemmar på olika sätt. Det kan t.ex. röra sig om att överklaga beslut och driva frågor som rör enskildas rättigheter.

Patientföreningarna ger också ut medlemstidningar, där man som medlem får kontinuerlig information om föreningarnas verksamhet samt aktuell samhälls- och vårdinformation.

På sjukhusens mottagningar och på vårdcentraler finns i allmänhet också informationsfoldrar om olika patientföreningar. Dessa är organiserade i följande handikappförbund:

- Neuroförbundet är en paraplyorganisation där de flesta neurologiska sjukdomarna finns representerade i olika sektioner och i olika lokalföreningar.
- Afasiförbundet i Sverige, AFASI
- De Handikappades Riksförbund, DHR
- Hjärnkraft, Riksföreningen för rehabilitering av skallskadade, HJKR
- Riksförbundet för Trafik- och Polioskadade, RTP
- Riksförbundet mot hjärnans kärlsjukdomar, STROKE
- Svenska Epilepsiförbundet, SEF
- Svenska Migränförbundet, SMIF

- Svenska Parkinsonförbundet

43 handikappförbund bildar Handikappförbundens samarbetsorgan, HSO med sammanlagt cirka en halv miljon medlemmar. Medlemmarna är för det mesta personer med funktionshinder och/eller deras närstående.

18.2 BOSSE - Råd, Stöd & Kunskapscenter

Brukarkooperativet BOSSE Råd, Stöd & Kunskapscenter vänder sig till personer som har funktionsnedsättning. Det kan vara funktionsnedsättningar i form av till exempel rörelsehinder, tal- och minnessvårigheter, synskada och hörselskada. Boende i Stockholms län, som är från 16 års ålder erbjuds här kostnadsfritt personligt utformat stöd enskilt och/eller i grupp samt möjlighet att avgiftsfritt delta i kurser, cirklar och utbildningar inom området funktionshinder.

BOSSE Råd, Stöd & Kunskapscenter, Döbelnsgatan 59, 113 52 Stockholm, Tfn 08-544 88 660, Internet www.bosse-kunskapscenter.se

19. FÖRFRÅGNINGAR, SYNPUNKTER OCH KLAGOMÅL

Berörd personal. I första hand bör man försöka reda ut eventuella problem direkt med berörd personal. Om problemet inte löses kan man kontakta verksamhetschefen.

Patientnämnden finns i varje län och dit kan man vända sig för att få råd och praktisk hjälp. Patientnämnden kan ta kontakt med behandlaren för att påpeka brister i vården, men har inga disciplinära befogenheter. Patientnämnden är fristående från vården.

Patientnämnden, Hornsgatan 15, 118 46 Stockholm, tfn. 08-690 67 00.

1177.Vårdguiden är också ett forum för synpunkter och frågor kring hälso- och sjukvården och tandvården i Stockholms län. Tfn:1177 eller 1177.vardguiden.se

Inspektionen för vård och omsorg IVO: Om en patient tycker sig medicinskt felbehandlad kan han/hon vända sig till IVO för att lämna in en anmälan. Adress: Box 45184, 104 30 Stockholm. Tfn 010-788 50 00.

Patientförsäkringen är Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag. Här är alla vårdgivare, som tillhör landstinget eller har avtal med landstinget försäkrade. En behandlingsskada kan anmälas dit och man kan i vissa fall få ekonomisk ersättning för sin skada. Skuldfrågan bedöms inte. Anmälan måste göras inom 3 år.

Patientförsäkringen AB, Medborgarplatsen 3, Box 178 30, 118 94 Stockholm,
Tfn 08-551 010 00.

Läkemedelsförsäkring. Om skadan beror på läkemedel kan patienten vända sig till Läkemedelsförsäkringen. Anmälan måste göras inom 3 år.
Svenska Läkemedelsförsäkringen AB, Box 17608, 118 92 Stockholm.
Tfn 08-462 37 00.

Patientförsäkringsföreningen. Kan ge ersättning när en privat vårdgivare inte har någon försäkring.
Patientförsäkringsföreningen, Box 24127, 104 51 Stockholm, tfn 08-522 782 90.

20. INTERNETADRESSER

Genom att vara en påläst patient kan man lättare tillvarata sina rättigheter och även vid läkarbesök och myndighetskontakt ställa viktiga frågor. Nedan finns exempel på några webbplatser med bra information.

- **Apoteksverksamheten och läkemedel**, www.apoteket.se med uppgifter om bl a Patient-Fass med läkemedelsfakta, råd om egenvård vid lindriga besvär. Här finns också möjlighet att beställa mediciner och få svar på frågor om läkemedel.
- **Folktandvård**, www.folktandvarden.se med uppgifter om bl a olika mottagningar och prislistor. Här finns också möjlighet till tidsbokning.
- **Färdtjänsten**, www.sll.se/fardtjanst Här finns uppgifter om bl a hur man söker färdtjänst, beställningsrutiner, resetilldelning och resegaranti.
- **Försäkringskassan**, www.forsakringskassan.se med information om adresser och telefonnummer till olika kontor liksom aktuella belopp inom olika socialförsäkringar samt sammanfattningar av innehållet i dessa.
- **Diskrimineringsombudsmannen**, www.do.se
Myndigheten som bevakar frågor som rör rättigheter och intressen för personer med funktionshinder. Här finner man en bred information som berör olika aspekter om funktionshinder.
- **Funktionshinderguiden.se** är en informationstjänst i länet för frågor rörande funktionshinder. Besök webbplatsen eller ring telefontjänsten Tfn 123 350 10.

- **IFA/intressegruppen för assistansberättigade**, www.intressegruppen.info är en intresseorganisation för personer med behov av personlig assistans. IFAs ändamål är bl a att arbeta för- och utveckla rättigheten till personlig assistans för personer med funktionsnedsättning. Man arbetar intressepolitiskt och ger stöd till enskilda brukare.
- **Kommuner:** Kommunerna har egna hemsidor med aktuell information om den kommunala verksamheten, service och tillgänglighet. Denna information hittar man under adressen: www.kommunens.namn.se
- **Kvalitetsregister.** En sammanställning har gjorts av Sveriges kommuner och landsting tillsammans med Socialstyrelsen i skriften ”Öppna jämförelser av hälso- och sjukvårdens kvalitet och effektivitet”. Första omgången kom i mars 2007 och finns under adress www.socialstyrelsen.se
- **Landstingets vårdgarantikansli**, kan nås via [1177 vardguiden.se](http://1177.vardguiden.se)
- Skriv ”vårdgaranti” i sökordsraden. Då vårdgarantins utfästelser inte klaras av har man också som enskild vårdkonsument möjligheten att vända sig till landstingets vårdgarantikansli, tfn 08-737 49 00. Detta kansli har till sitt förfogande särskilda medel som i viss omfattning kan möjliggöra att köpa extratjänster då man som patient fått vänta för länge.
- **Myndigheten för delaktighet**, www.mfd.se
- **Patient-Fass**, www.fass.se innehåller detaljinformation om alla läkemedel i Sverige. Läkemedelsindustriföreningen står bakom
- **Neuroguiden**, www.neuroguiden.se är en sajt som skapats av Neuroförbundet och som syftar till att sprida kunskap om sjukdomar och skador i hjärnan och i ryggmärgen.
- **Neuroportalen**, www.neuroportalen.com innehåller förutom information om olika neurologiska sjukdomar även information om aktuell forskning.
- **Inspektionen för vård och omsorg**, www.ivo.se
- **Stiftelsen Svenska kommittén för Rehabilitering**, www.svcr.se
Här finns bl a uppgifter om enskilda organisationer, stiftelser och fonder från vilka personer med funktionsnedsättning kan söka bidrag.

- **Stockholms läns landsting**, www.sll.se Här finns information om landstingets verksamhet, utbudet av hälso- och sjukvård mm.
- **Sveriges kommuner och landsting**, www.skl.se med en mängd olika uppgifter om hur den offentliga sektorn fungerar på lokal, regional, nationell och EU nivå.
- **1177 Vårdguiden**, www.1177.se
Här finns bl a information om hur man hittar rätt i vården, avgifter, information om sjukdomar och handikapp samt hälsoråd. Här ges också möjligheter att ställa frågor till experter. Vårdguiden kan även nås per telefon 08-32 01 00.
För sjukvårdsupplysning på arabiska tfn 08-528 528 38, på bosniska/kroatiska/serbiska tfn 08-528 528 96.
Med tjänsten ”Mina vårdkontakter” erbjuder ett femtiotal vårdmottagningar i länet möjligheter att beställa tid eller av/omboka tid och förnya recept på Internet.
- **Väntetid i vården**, www.vantetider.se Här kan man här få uppgifter om aktuella väntetider.

22. SIDOR FÖR EGNA ANTECKNINGAR

www.karolinskauniversitetssjukhuset.se